

Urszula Mleczko

Wpływ procesów fuzji i przejęć na poziom koncentracji w spółdzielczym sektorze bankowym

Ekonomiczne Problemy Usług nr 38, 210-219

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

URSZULA MLECZKO

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW PROCESÓW FUZJI I PRZEJĘĆ NA POZIOM KONCENTRACJI W SPÓLDZIELCZYM SEKTORZE BANKOWYM

Wprowadzenie

Zgodnie z zapisami znowelizowanej Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, do końca 2007 roku banki musiały posiadać fundusze własne na poziomie 1 mln euro. Z wyjątkiem dwóch banków, które połączyły się na dzień 1.01.2008 roku, wszystkie spełniały wyznaczony próg kapitałowy. Osiągnięcie wymaganych progów kapitałowych było możliwe przede wszystkim dzięki procesom fuzji i przejęć. W latach 1994–2007 w wyniku fuzji i przejęć 905 banków połączyło się z innymi bankami spółdzielczymi, zaś 47 banków zostało przejętych przez banki komercyjne. W wyniku fuzji i przejęć nastąpiły istotne zmiany w strukturze spółdzielczego sektora bankowego.

W literaturze polskiej najczęściej można znaleźć pozycje poświęcone ocenie wpływu procesu konsolidacji na zmianę koncentracji, konkurencyjności i efektywności sektora banków komercyjnych.¹ Nieliczne pozycje są poświęcone ocenie tych procesów w spółdzielczym sektorze bankowym. Wyniki badań dotyczących zmian poziomu koncentracji spółdzielczego sektora bankowego w latach 1995–2002 zostały przedstawione m.in. przez T. Siudka². Celem tej publikacji jest analiza i ocena wpływu procesu konsolidacji na poziom rozproszenia i koncentracji spółdzielczego sektora bankowego w latach 2004–2007. Analiza i ocena tego okresu jest istotna przede wszystkim ze względu na fakt, że do końca 2005 roku banki musiały posiadać fundusze własne na poziomie co najmniej 500 tys. euro, zaś

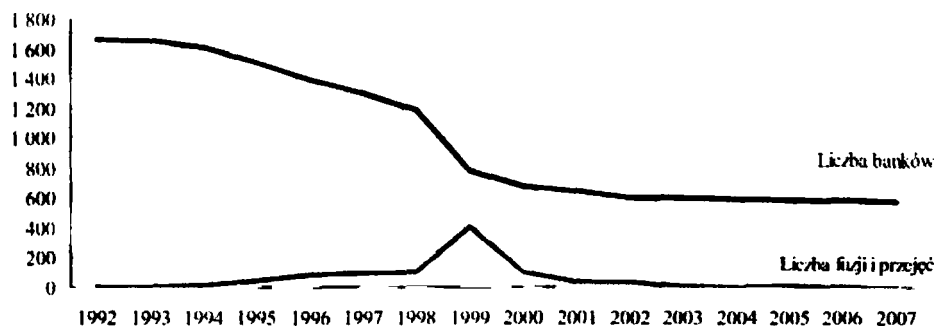
¹ Badania w tym zakresie dotyczące polskiego sektora bankowego opublikowano m.in. w: K. Jackiewicz, O. Kowalewski: *Koncentracja działalności sektora bankowego w Polsce w latach 1994–2000*. Materiały i Studia NBP, Zeszyt 143, Warszawa 2002 oraz M. Pawłowska: *Efektywność, konkurencyjność i koncentracja na polskim rynku bankowym w latach 1997–20002 – związki między pojęciami*. „Bank i Kredyt” 2004, nr 6, s. 59–66, a także T. Banasik: *Banki a efekt korzyści skali. Studium polskiego sektora bankowego*. Wydawnictwo FPD Janusz Rynk, Kielce, 2007, s. 59–61.

² T. Siudek: *Banki spółdzielcze w Polsce w warunkach gospodarki rynkowej. Studium konkurencyjności, efektywności, organizacji, regulacji oraz perspektyw rozwoju*. Wydawnictwo SGiGW, Warszawa 2006, s. 141–142. Przedstawione w tej publikacji wyniki badań zostały opracowane na podstawie danych bilansowych (aktywa, depozyty, kredyty) wybranej grupy banków spółdzielczych. Stąd też wyniki tam prezentowane znacznie różnią się od opublikowanych w tej pracy.

na koniec 2007 roku spełnić, wyznaczony przez regulatora, próg kapitałowy w wysokości 1 mln euro. Analizą objęto wybrane dane bilansowe dotyczące wszystkich banków spółdzielczych funkcjonujących w latach 2004-2007.

Zmiany w strukturze spółdzielczego sektora bankowego

W latach 1992-2007 liczba banków zmniejszyła się o 1083, tj. z 1664 (stan na 13.12.1991 r.) do 581 (stan na 31.12.2007 r.). Zmniejszenie liczby banków było wynikiem przede wszystkim procesów fuzji i przejęć, których było 952 oraz ogłoszenia przez sądy upadłości 132 banków, przy czym jeden z nich następnie wznowił swoją działalność. W tym okresie 905 banków połączyło się z innymi bankami spółdzielczymi (por. rys. 1).

Rys. 1. Liczba banków spółdzielczych i liczba fuzji i przejęć w latach 1992-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sytuacja finansowa banków w 2007 r. Synteza*, KNF, Warszawa 2008.

W proces konsolidacji zaangażowało się w tym okresie 368 banków. To one były bankami przejmującymi. Przedstawione w tabeli 1 dane pozwalają na stwierdzenie, że znaczna część banków podejmowała decyzję o połączeniu się z innym bankiem kilka, a nawet kilkadziesiąt razy. W grupie banków przejmujących „aktywnych” (ca 38% ogółu) stanowią te, które przejęły tylko jeden bank, 92 banki (ca 26,3% ogółu) przyłączyły po dwa banki. Największą liczbę banków przyłączyły: Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie – 22 banki oraz Krakowski Bank Spółdzielczy – 23 banki. Warto podkreślić, że ca 62% banków przyłączających przejęło więcej niż jeden bank.

Na koniec 2007 roku funkcjonowało 581 banków spółdzielczych, w tym 368 banków (63,3% ogółu) należało do grupy banków „aktywnych”, zaś 213 banków działało samodzielnie (banki „pasywne”)³.

³ Pojęcie „aktywne” i „pasywne” banki zostało zdefiniowane w raporcie KNB: *Banki spółdzielcze w Polsce*. Warszawa, 2006, s. 70.

W latach 2004–2007 w wyniku połączeń liczba banków zmniejszyła się o 18. W tym okresie tylko 8 banków należy zakwalifikować do grupy „aktywnych”. W tym okresie liczba połączeń w porównaniu z latami go poprzedzającymi była znacznie mniejsza.

Tabela 1

Liczba banków spółdzielczych uczestniczących w procesie konsolidacji w latach 1994–2007

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Liczba banków przejmujących	12	26	54	49	46	115	32	
Liczba przyłączonych banków	15	37	75	80	96	407	99	
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Razem
	16	10	1	1	2	2	2	368
	37	36	5	3	8	4	3	905

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

W celu oceny wpływu procesu konsolidacji na poprawę sytuacji ekonomicznej spółdzielczego sektora bankowego, analizą objęto aktywa netto i fundusze własne wszystkich działających banków na koniec poszczególnych lat. Wybór tych cech do oceny znajduje swoje merytoryczne uzasadnienie. Aktywa netto określają bowiem rozmiary prowadzonej działalności, zaś fundusze własne – siłę kapitałową banku i poziom bezpieczeństwa zgromadzonych depozytów.

Analiza danych zawartych w tabeli 2 wskazuje jednoznacznie, że w latach 2004–2007 nastąpił znaczny wzrost aktywów netto banków spółdzielczych. Wartość aktywów netto na koniec 2007 roku była o 70,4% większa niż na koniec grudnia 2004 roku. Największy wzrost aktywów miał miejsce w 2006 roku, mimo że tylko cztery banki zostały przyłączone. Analiza czynników mających wpływ na taką dynamikę pozwala na sformułowanie tezy, że poza czynnikami zewnętrznymi (makroekonomicznymi) istotne znaczenie miała kontynuacja procesu konsolidacji oraz szybsze tempo wzrostu aktywów netto w grupie banków największych niż w całym sektorze spółdzielczym.

W badanym okresie nastąpił również wzrost średniej wartości aktywów netto. Według stanu na 31.12.2007 roku była ona o 74,8% wyższa niż na koniec 2004 roku. Ze względu na konieczność osiągnięcia kolejnych progów kapitałowych, banki o najniższych funduszach własnych, w następnych latach łączyły się z innym bankami, stąd też kwota aktywów netto najmniejszego banku wzrastała, zaś ich liczba malała, co miało wpływ na średnią wartość aktywów.

Tabela 2

Aktywa netto banków spółdzielczych i skala ich zmienności w latach 2004-2007

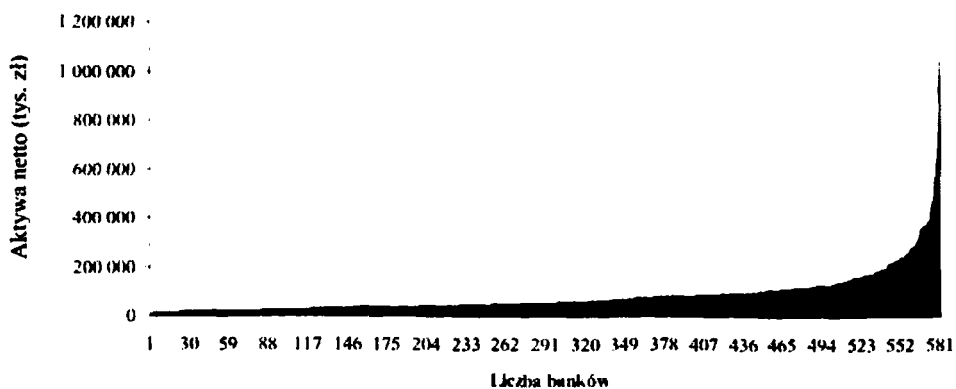
Wyszczególnienie	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
Aktywa netto (mln zł)	28716,8	33909,2	42125,4	48924,9
Dynamika (%) (rok poprzedni = 100)	111,9	118,1	124,2	116,1
Liczba banków	596	588	584	581
Średnie aktywa (mln zł)	48,2	57,7	72,1	84,2
Rozstęp (mln zł)	628,5	765,4	983,1	1227,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sytuacja finansowa banków w 2007 r. Synteza*. KNF, Warszawa 2008 oraz danych otrzymanych z KNF.

Jednym z efektów zrealizowanych procesów fuzji i przejęć jest zwiększenie się stopnia zróżnicowania (rozproszenia, dyspersji) poszczególnych banków spółdzielczych ze względu na aktywa netto. Do oszacowania różnic pomiędzy bankami, zastosowano najprostszą z miar zmienności bezwzględnej, a mianowicie: rozstęp⁴. W 1994 roku, kiedy rozpoczął się proces konsolidacji w spółdzielczym sektorze bankowym, aktywa netto największego banku wynosiły 67,05 mln zł, zaś najmniejszego 0,081 mln zł. Na koniec 2007 roku największe aktywa netto w wysokości 1237,9 mln zł miał Krakowski Bank Spółdzielczy, który przyłączył 23 banki, a ostatnie połączenie zrealizował w 2007 roku, zaś w najmniejszym banku wyniosły one 10,8 mln zł. W analizowanym okresie nastąpiło zwiększenie skali zmienności. Wzrosła znacząco różnica pomiędzy aktywami netto największego i najmniejszego banku spółdzielczego. Porównanie średniej wartości aktywów i rozstępu wg stanu na koniec poszczególnych lat wskazuje jednoznacznie, że w całej zbiorowości występuje znaczne zróżnicowanie banków ze względu na posiadane aktywa netto. Potwierdzeniem sformułowanych powyżej wniosków jest przedstawiony na rysunku 2 rozkład banków spółdzielczych według aktywów netto na koniec 2007 roku.

Badanie rozkładu aktywów netto pozwala na stwierdzenie, że w spółdzielczym sektorze bankowym występuje silna prawostronna asymetria. Współczynnik skośności wynosi 5,3 i wskazuje na asymetrię dodatnią. W grupie 581 banków, działających na koniec 2007 roku, tylko ca 33,4% (tj. 194 banki) posiadało aktywa netto o wartości przewyższającej średnią arytmetyczną.

⁴ Do najważniejszych miar zmienności bezwzględnej zalicza się: rozstęp, wariancję, odchylenie standardowe i przeciętne.

Rys. 2. Rozkład banków spółdzielczych wg aktywów netto (stan na 31.12.2007 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Kolejną cechą, którą poddano badaniu, była wielkość funduszy własnych banków spółdzielczych. Zawarte w tabeli 3 dane wskazują, że w badanym okresie fundusze własne wykazywały podobną tendencję jak aktywa netto. Dynamika przyrostu funduszy własnych była jednak niższa niż aktywów netto. Wartość funduszy własnych sektora banków spółdzielczych na koniec 2007 roku była o 64,7% większa niż na koniec grudnia 2004 roku. Średnia wartość funduszy własnych banków według stanu na 31.12.2007 roku była o 69% wyższa niż na koniec 2004 roku. Największy wzrost funduszy własnych miał miejsce w 2007 roku, mimo że doszło tylko do trzech połączeń banków.

Tabela 3

Fundusze własne banków spółdzielczych i skala ich zmienności w latach 2004 - 2007

Wyszczególnienie	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
Fundusze własne (mln zł)	2713,9	3182,9	3728	4470,5
Dynamika (%) (rok poprzedni = 100)	111,2	117,3	117,1	119,9
Średnie fundusze własne (mln zł)	4,5	5,4	6,4	7,7
Rozstępn (mln zł)	47,3	50,9	58,745	67,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sytuacja finansowa banków w 2007 r. Synteza*. KNF, Warszawa 2008 oraz danych otrzymanych z KNF.

Na początku procesu restrukturyzacji, tj. w 1994 roku najwyższe fundusze banku wynosiły 7,15 mln zł, zaś najniższe 0,012 mln zł. Na koniec 2007 roku różnica pomiędzy bankiem o największych funduszach własnych i najmniejszych wynosiła 67,98 mln zł. Badanie skośności rozkładu potwierdza, że istnieje silna prawostronna asymetria. 28,7% ogó-

tu banków spółdzielczych (tj. 167 banków) posiadało fundusze własne o wartości przewyższającej średnią arytmetyczną. Istotny wpływ na wzrost funduszy własnych miały czynniki makroekonomiczne, które przyczyniły się do wypracowania przez banki dobrych wyników finansowych, które następnie przeznaczone zostały na zwiększenie funduszy własnych. Dodatkowo banki zwiększały swoje fundusze uzupełniające zaliczając otrzymane pożyczki podporządkowane. W 2007 roku KNB w 119 przypadkach wydało zgodę na zaliczenie pożyczek podporządkowanych do funduszy uzupełniających. Wartość początkowa pożyczek wynosiła 131 mln zł, z czego do funduszy uzupełniających w grudniu 2007 roku zaliczono 129 mln zł. Na koniec 2007 roku aż 80 banków osiągnęło wymagany próg kapitałowy w wysokości 1 mln euro, dzięki zwiększeniu funduszy uzupełniających pozyskanymi pożyczkami podporządkowanymi. Na koniec I kwartału 2008 roku zobowiązania podporządkowane, zaliczane do funduszy własnych uzupełniających, wykazywały 143 banki, w tym 17 banków posiadających fundusze własne na poziomie przewyższającym 5 mln euro. Przy założeniu nie uwzględniania zobowiązań podporządkowanych w funduszach własnych, jedynie 2 banki miały fundusze własne niższe niż 5 mln euro. W wyniku procesu konsolidacji nastąpił wzrost nie tylko średniej wartości funduszy własnych, ale i liczby banków, które posiadały je w wysokości przekraczającej 5 mln euro.

Pomiar poziomu koncentracji spółdzielczego sektora bankowego

W literaturze przedmiotu często formułowane są twierdzenia, że proces konsolidacji sektora ma wpływ na wzrost poziomu koncentracji. Również w odniesieniu do spółdzielczego sektora bankowego, który przeszedł tak ogromne przeobrażenia, należy zbadać, jak zmienił się poziom koncentracji. W tej publikacji wykorzystano dwie najczęściej opisywane w literaturze przedmiotu i wykorzystywane w praktyce miary, a mianowicie: wskaźnik koncentracji dla N podmiotów oraz wskaźnik Herfindahla-Hirschmana⁵.

Wskaźnik koncentracji obliczono dla 5, 10, 15, 25, 55 największych pod względem aktywów netto i funduszy własnych banków spółdzielczych. W literaturze najczęściej publikowane są dane dotyczące wskaźnika koncentracji wyliczonego dla 5, 10, 15 największych banków. Rozszerzenie zakresu badania na 25 i 55 największych banków wynika z następujących dwóch istotnych przesłanek: 1) populacja sektora banków spółdzielczych jest bardzo liczna i wynosi na koniec 2007 roku 581 banków; 2) w wyniku procesów fuzji i przejęć wzrosła liczba banków, które posiadają fundusze własne na poziomie przewyższającym 5 mln euro. Na koniec 2004 roku było 7 takich banków, a w następnych latach: 2005 – 012, 2006 – 017, 2007 – 31, 2008 – 37⁶. Banki te w przeszłości mogą podjąć decyzję o działaniach

⁵ Wskaźnik Herfindahla-Hirschmana (HHI) definiowany jest jako suma kwadratów udziałów w rynku poszczególnych banków. Przyjmuje wartość z przedziału $1/n$ (dla przypadku równomiernego rozkładu cechy), do 1 w sytuacji doskonałej koncentracji wartości cechy.

⁶ Według średniego kursu wynikającego z tabeli kursów ogłaszanej przez NBP, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego. Wg stanu na 31.12.2008 r. kurs euro był bardzo wysoki i wynosił 4,1724.

ności poza strukturami zrzeszającymi, co może mieć wpływ na funkcjonowanie banków zrzeszających. Warto jest więc zbadać, jaki jest udział tych banków w sumie aktywów netto i sumie funduszy własnych.

Analiza wskaźników poziomu koncentracji obliczonych na koniec lat 2004–2007, dotyczących 5, 10, 15, 25 i 55 największych pod względem aktywów netto banków spółdzielczych, pozwala na sformułowanie twierdzenia, że z wyjątkiem 2006 roku w pozostałych okresach następował ich wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim. Wskaźnik koncentracji na koniec 2007 roku dla 5 największych banków wyniósł 7,84% ogółu aktywów netto, zaś dla 15 banków był ponaddwukrotnie wyższy (15,82%). Analiza wskaźników koncentracji dla 25 i 55 największych banków wykazuje, że wskaźniki te nie przyrastały tak dynamicznie, jak dla poprzedniej grupy. Jedną z istotnych przyczyn jest wykazana powyżej asymetria rozkładu banków wg aktywów netto.

Tabela 4

Wskaźnik koncentracji aktywów netto dla 5, 10, 15, 25, 55 największych banków spółdzielczych w latach 2004–2007 (w %)

Wskaźnik	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
CR5	7,13	7,49	7,40	7,84
CR10	11,17	11,48	11,20	12,10
CR15	14,51	14,87	14,58	15,82
CR25	20,11	20,77	20,58	21,67
CR55	32,78	33,54	33,56	34,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Na koniec 2007 roku w grupie 15 największych banków spółdzielczych pod względem aktywów netto znajdował się tylko jeden bank „pasywny”. W grupie 55 największych banków, tych działających samodzielnie było już 7. Oznacza to, że ca 87,3% największych banków to te, które uczestniczyły w procesie konsolidacji sektora i miały istotny wpływ na zmianę jego sytuacji ekonomicznej.

Według stanu na koniec grudnia 2007 roku 55 banków (niespełna 10%) posiadało ponad 1/3 aktywów netto całego spółdzielczego sektora bankowego. W porównaniu do całego sektora bankowego udział ten był niższy, gdyż pięć największych banków komercyjnych (10% ogółu) posiadało 46,6 % aktywów całego sektora.

Wskaźniki koncentracji funduszy własnych w analizowanym okresie kształtowały się nieco inaczej niż dla aktywów netto. Udziały 5 i 10 największych banków w funduszach całego sektora na koniec 2005 roku i 2006 roku zmniejszyły się, w porównaniu z rokiem poprzednim. Przyczyn takiego stanu należy upatrywać w fakcie, że żaden bank z tych grup w tym czasie nie przejął innego banku. Dopiero w 2007 roku największy pod względem

funduszy własnych bank, tj. Krakowski Bank Spółdzielczy przyłączył kolejny bank. Inaczej kształtowały się wskaźniki koncentracji dla 15, 25, 55 największych banków. Tam spadek udziału w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano jedynie na koniec 2006 roku. W grupie 15 największych banków znalazł się 1 bank, który w 2005 roku przyłączył inny bank, stąd też wskaźnik koncentracji wzrósł na koniec 2005 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tabela 5

Wskaźnik koncentracji funduszy własnych dla 5, 10, 15, 25, 55 największych banków spółdzielczych w latach 2004-2007 (w %)

Wskaźnik	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
CR5	6,16	5,99	5,92	6,12
CR10	9,78	9,60	9,36	9,96
CR15	12,43	12,51	12,25	12,98
CR25	17,23	17,43	17,13	17,74
CR55	28,03	28,19	28,14	28,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

W grupie 15 największych pod względem funduszy własnych banków znalazły się trzy, które nie uczestniczyły w procesach fuzji i przejęć. Dwa z nich nie miały aktywów netto w takiej wysokości, aby można je było zakwalifikować do 15 największych banków pod względem tego kryterium. Wśród 15 największych banków pod względem funduszy własnych znalazły się również trzy banki, które przyłączyły inne banki, a posiadane przez nie aktywa netto nie pozwoliły im zakwalifikować się do grupy 15 największych.

Według stanu na koniec grudnia 2007 roku 55 banków (niespełna 10%) posiadało ca 28,75% funduszy własnych całego spółdzielczego sektora bankowego. W porównaniu do całego sektora bankowego udział ten był niższy. Pięć największych banków komercyjnych (10% ogółu) posiadało 47,9% funduszy własnych.

Tabela 6

Wskaźnik Herfindahla-Hirschmana dla aktywów netto banków spółdzielczych w latach 2004-2007

Wskaźnik	2004	2005	2006	2007
WHH dla aktywów netto	0,00366	0,00379	0,00378	0,00401
WHH dla funduszy własnych	0,00303	0,00299	0,00296	0,00301
1/N	0,00167	0,00170	0,00171	0,00172

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z KNF.

Potwierdzeniem wniosków sformułowanych powyżej są wyniki badania wskaźnika Herfindahla-Hirschmana (HHI). Na koniec 2007 roku wskaźnik ten dla aktywów netto wynosił 0,00401, zaś dla funduszy własnych 0,00301.

Przedstawione powyżej wyniki badania wskazują, że poziom koncentracji aktywów netto w sektorze nieznacznie wzrósł, natomiast funduszy własnych utrzymywał się na prawie niezmiennym poziomie. Podobnie jak wynika to z analizy wskaźników koncentracji dla N podmiotów, poziom koncentracji aktywów był większy niż funduszy własnych.

Podsumowanie

Przedstawione wyniki badań pozwalają na sformułowanie następujących twierdzeń:

1. Jednym z istotnych efektów procesu konsolidacji jest zwiększanie się różnic pomiędzy najmniejszymi pod względem aktywów netto i funduszy własnych a największymi bankami. Wyniki badania skali zmienności aktywów netto i funduszy własnych w latach 2004-2007 potwierdzają, że z roku na rok różnice te są coraz większe. W sytuacji kontynuacji procesów łączenia się banków, należy sądzić, że następować będzie dalsze powiększanie się istniejących różnic. Istotne znaczenie dla tych procesów może mieć fakt, że na koniec 2007 roku aż 80 banków osiągnęło wymagany próg 1 mln euro, dzięki pożyczkom podporządkowanym udzielonym przede wszystkim przez banki zrzeszające. W sytuacji znacznego pogorszenia się sytuacji gospodarczej, osiągnane przez te banki wyniki finansowe mogą zwiększać fundusze własne, w kwotach niewystarczających, w porównaniu do tych, o jakie będą ulegały zmniejszeniu fundusze uzupełniające – w związku ze spłatą pożyczek podporządkowanych.
2. W badanym okresie, z wyjątkiem 2006 roku, nastąpiło zwiększenie poziomu koncentracji w spółdzielczym sektorze bankowym. Potwierdzają to wyniki badania wskaźników koncentracji aktywów netto i funduszy własnych dla 5, 10, 15, 25, 55, największych banków. Warto podkreślić, że na koniec 2007 roku niespełna 10% ogółu banków (55 banków) posiadało ponad 1/3 aktywów netto oraz ca 28% funduszy własnych całego sektora spółdzielczego. W tej grupie znalazło się 37 banków, które na koniec 2008 roku posiadały fundusze własne w wysokości przekraczającej wymagane minimum (5 mln euro), umożliwiające samodzielne funkcjonowanie. Do tej pory jedynie Krakowski Bank Spółdzielczy działa jako „niezrzeszony”. Jednak w przyszłości grupa banków, które mogą działać na podobnych zasadach, może się zwiększyć. Wówczas mogą pojawić się określone trudności w funkcjonowaniu poszczególnych zrzeszeń⁷.

⁷ Potencjalne zagrożenia zostały szczegółowo opisane w: A. Pszkit: *Analiza wpływu wystąpienia ze zrzeszeń największych banków spółdzielczych na stabilność ekonomiczno-finansową poszczególnych zrzeszeń*. Opracowanie BFG, WWW.bfg.pl, 2008 r.

3. W badanym okresie nastąpił wzrost współczynników skośności zarówno dla aktywów netto, jak i funduszy własnych. Zwiększyła się silna prawostronna asymetria rozkładu banków ze względu na te cechy. Banki największe posiadały na koniec 2007 roku od kilkunastu do kilkudziesięciu placówek i prowadziły swoją działalność na obszarach miejsko-wiejskich. Stąd też ich oczekiwania dotyczące funkcjonowania zrzeseń są odmienne niż banków, które działają na terenach wiejskich. Ponadto istnieje duże prawdopodobieństwo, że banki te w mniejszym stopniu są zainteresowane realizacją misji spółdzielczej. Natomiast uniwersalny charakter ich działalności może być jednym z istotnych czynników poprawy ich pozycji konkurencyjnej.

Zarówno wzrost skali zmienności, skośności rozkładu, jak i poziomu koncentracji mogą w przyszłości mieć istotne znaczenie dla wyboru strategii rozwoju poszczególnych banków spółdzielczych, jak i funkcjonowania zrzeseń.

THE INFLUENCE OF MERGER AND TAKEOVER PROCESSES ON THE LEVEL OF CONCENTRATION IN COOPERATIVE BANKING SECTOR

Summary

Realized since 1994 the process of consolidation in cooperative banking sector has resulted in reducing their number by 1083 i.e. From 1664 (on 13.12.1991) to 581 (on 31.12.2007). The aim of this article is the analysis and evaluation of the influence of the consolidation process on the level of splitting and concentration of cooperative banking sector in the years 2004–2007. The analysis and evaluation of this period is vital primarily because of the fact that till the end of the year 2005 banks had to have their own funds of at least € 500,000 and at the end of 2007 to fulfill the determined by the regulator the limit of capital amounting to € 1.000.000.

The measurement of the scale of changeability of the net assets and own funds in the years 2004–2007 enables to state that the difference between the biggest and the smallest cooperative bank is getting bigger by the year.

On the basis of the analysis of concentration indicators of net assets and own funds for 5, 10, 15, 25, 55 biggest banks one can form a statement that the level of concentration in banking sector is increasing by the year.

Both the increase of the scale of changeability and the level of concentration can in future be of essential importance for the choice of the development strategy of particular cooperative banks and for their consolidation.

Translated by Marek Konieczny